

که باید بر طبق قانون عمل شود امنیت حاصل میشود
از شما انصاف میخواهم که از حق نگذردید و محض
خوش آمد حرف نزنید.

آقا شیخ محمد علی - تأمین این مملکت
یکی از دو قسم است یا اجرای قانون چنانچه
جمعی را عذر بر آن است یا این که بطور دیگر
اصلاح شود چه گفته شد که نمیشود امروز بر طبق
قانون رفتار شود ولی آنطور معلوم شد که راهش
چیت و بجه ترتیب باید اصلاح شود ولی بنده
میکویم که اصلاح این مملکت منحصر است به
اجرای قانون و اگر لوازم و مقدمات می خواهد
و پول لازم دارد آن اشخاصی که سالها مال ملت
را خورده و جمع آوری کردند امروز بر طبق اهانه
همراهی نمایند تا این که تهیه استعداد نموده و
اشخاص کافی کاردان را سرکار آورده تا بقوه علم
و قشون تأمین و اصلاح نمایند.

رئیس - آنچه نطق در این باب شده نتیجه
گرفته نشد و مطالب خارج در بین میاید پس باید
وزیر داخله را خواست و حضوراً با او مذاکره
کرد که قرار کلی داده شود و این نظامنامه داخلی
مجلس است که چاپ قلم شده بود کلاً داده شد
ملاحظه نمایند هر گاه بخواهیم در روز های رسمی
مجلس بخواهیم از سایر کار های لازمه و قوانین
دیگر مثل قانون عدلیه و غیره از میانم خوب
است که در روزهای یکشنبه که مجلس خصوصی است
خوانده شود و یکی دو هفته هم در روزهای چهارشنبه
فوق العاده مجلس کرده زود تر تمام شود که بوقوع
اجری گذاشته شود تا انتظام داخلی بطور کامل صورت
وقوع پیدا کند.

آقا سید محمد جعفر - در باب قانون عدلیه
چند روز است که در کمیسیون مشغول هستیم و این
قریب هزار ماده است و ما محتاجیم بوجود آقایان
و علمای که کمک نمایند بدون آنها نمی شود لازم است
که شرکت داشته باشند تا زودتر بگذرد.

رئیس - چون قرار بر این است که از طرف
کمیسیونها هر گاه اظهاری به مجلس باید بشود آنرا
در کمیسیون مذاکره نموده و روی کاغذ بیاورند
آن وقت به مجلسی بدهند تا مطرح نموده رای
گرفته شود همین مطلب را که میفرمائید در کمیسیون
مذاکره کنید و روی کاغذ بیاورید به مجلس
رایورتن بدهید تا مطرح شود حالا در روز پنج
شنبه وزیر داخله را خواسته که بیاید و آنچه لازمه
مذاکره است بشود کلیه يك قراری برای احکام
گذاشته شود که دیگر این گونه تکرارفات را ارجاع
به مجلس نکنند و دیگر رایورتنی است از کمیسیون
مالیه که در خصوص چند فقره از بودجه که رسیدگی
میشود داده اند که آیا جرح و تعدیل بشود یا نه باید
در مجلس خوانده شود و رای گرفته شود این هم در روز
پنجشنبه مطرح میشود.

(میخاسیم ساعت از شب گذشته ختم شد)

مذاکرات روز پنج شنبه سیزدهم

شهر ربيع الثانی

خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۱۱ آقا میرزا

مرضی فیلیخان قرائت کردند.

(اسامی غالبین روز سه شنبه از قرار شرح ذیل

قرائت گردید.

(آقا میرزا معسن) (حاجی محمد اسمعیل آقا)

(آقای مرتضوی)

نایب رئیس - این را ایورتنی است که از کمیسیون

مالیه داده شده است باید قرائت شود و قبل از شروع
بقرائت رایبورت اعطای مینماید که فردا بنسبست
عید میلاد اعلیحضرت همایونی باید هنوم و کلای
محترم در سه ساعت قبل از شروع بجهت اظهار
تبریکات خالصانه در دربار حاضر بشوند (رایورتن
کمیسیون مالیه قریب بضمون ذیل قرائت شد)

بتاریخ ۱۱ ربیع الثانی دستور العمل سنه بیجی
ثیل ولایات را وزارت مالیه برای رسیده گی فرستاده اند
اولا استوال مینماید که در حقوق ارباب حقوق جرح
و تعدیل باید بشود یا نه و رای کمیسیون این است
که جرح و تعدیل نشود که هم ارباب حقوق آسوده
و هم کارگزاران امور آسوده بوده مثل یارسان و وصول
مالیات بتأخیر نیفتد و دیگر اینکه بودجه وزارتخانه ها
تصحیح شد زودتر داده شود.

دوم از وزارت مالیه خواسته شد که از تمام حکام
صورت تفاوت عمل تیرولات برگشتی سنه ماضیه را
بخواهند تا معلوم شود که چقدر شده است و صورت را
بکمیسیون بدهند.

وکیل التجار - بنده گمان میکنم که اگر جرح
و تعدیل شود دستور العمل هده السنه هم مثل یارسان
طول بکشد پس جرح و تعدیل صحیح نیست زودتر
باید دستور العمل داده شود در باب حقوق هم يك
نکته باید منظور شود و آن این است باشخصیکه
اهل خدمت هستند مادامی که مشغول خدمت نیستند
و نمیکند با آنها حقوق داده نشود.

آقا میرزا محمود - در خصوص دستور العمل
باید رای گرفته شود بجهت اینکه یارسان یکساله
رای گرفته شده لذا باید مجدداً رای بگیرند.

آقا میرزا ابوالحسن خان - مطلب اول این
رایبورت صحیح است ولی مطلب دوم که بحکام
تنگراف بشود باید این تنگراف از طرف وزارت مالیه
بشود نه از طرف مجلس و کمیسیون.

آقا سید حسن تقی زاده - بعضی میگویند
که باید از حقوق ارباب حقوق کسر شود و بعضی می
گویند که نباید از حقوق زده بشود و حالا میخواهند
در این باب رای بگیرند در حقیقت بودجه امسال را
تمام می نمایند و حال آنکه از خرج دولت اطلاع ندارند
باید این کار را وزیر مالیه بکنند و یارسان هم که
ما جرح و تعدیل کردیم بر خلاف تمام قوانین بود
یعنی از قبل وزیر مالیه متحمل شدیم و حالا که
میخواهید رای بگیرد شاید وزیر مالیه آمد گفت
دو کروور خرج زیاد شده است باید از حقوق
ارباب حقوق زده شود و ثابت هم کرد در اینصورت
ما نمی توانیم بگوئیم نمی شود از حقوق کسر شود
در هر صورت جرح و تعدیل مالیه با وزیر مالیه
است که نوشته و پیشنهاد مجلس نماید حالا نمیشود
باینطور رای گرفت.

آقا میرزا ابوالحسن خان - این دستور العمل

را باید جناب وزیر مالیه تصویب کرده بدهند اگر تصویب
کردند و بکمیسیون فرستادند صحیح است والا کمیسیون
حق ندارد که پیشنهاد مجلس بنماید.

ساعدا ابوزاربه - این دستور العمل ولایات از

وزارت مالیه پیشنهاد مجلس میشود که ملاحظه
کنند کم و کبیری شده پانزده و معلوم است که این
مسئله از کمیسیون مالیه بنیاید باید و این اخذ
رای هم برای این است که همانطور مثل یارسان
باشد یا نه.

آقا سید حسن تقی زاده - این دستور العمل
را باید خود وزیر مالیه پیشنهاد کند و یارسان هم
که ما داخل این موضوع شدیم بر خلاف قانون بود
جرح و تعدیل بودجه و تعیین مخارج با وزارت مالیه
است که باید پس از تعیین مخارج به مجلس داده و
ثابت بکنند این قدر مخارج لازم است صحیح است
این صورت را وزیر مالیه داده اما پیشنهاد نکرده
است بلکه يك مستوفی نوشته داده باید وزیر مالیه
پیشنهاد کند و مخارج را معین کرده مدلل بدارد
و این بودجه ها که داده اند باید نگاه کنیم که مبلغ آن
بچه مقدار میرسد اگر بدهنده ضرور الی هیچجند
کرور برسد آن وقت باید از حقوق ارباب حقوق
کسر شود پس باید تمام بودجه مملکتی را وزیر
مالیه معین کرده پیشنهاد کند و مجلس ابداء حق ندارد
که جرح و تعدیل کند.

حاجی معین التجار - این فقره در مجلس
مذاکره شده که در هده السنه در بودجه مملکت تغییر
تبدیل پیدا نشود که مستمسک بدست حکام بنفشانده و
مثل یارسان بگویند مبلغی از مالیات در محل مانده
حالا هم عقیده بنده این است که وزیر مالیه اینجا
است بخواهند توضیحات بدهند زودتر تمام بشود

آقا میرزا محمود - اینطور که گفتند حالا
مدتی است که بودجه وزارت جنگ را در کمیسیون مالیه
در تحت مذاکره و نظر است آیا به بینیم این راهم بعد
از مدتی زحمات گفته خواهد شد که این کار وزارت
مالیه بود که زودتر معلوم شود.

آقا سید حسن تقی زاده - چون این بودجه
وزارت جنگ یارسان است پس همان طور که در
بودجه کتوری کمیسیون و مجلس نظر کرده و جرح
و تعدیل کرد بودجه وزارت جنگ هم باید در تحت
نظر در آورد و علاوه مراد از بودجه تمام جمع و
و خرج مملکت است نه آنها یک بکمیسیون فرستاده
شده و بودجه کلیه مملکت را وزارت مالیه باید
معلوم کند اگر خرج زیاد باشد از هر محلی که
میداند مثلا میگوید از وزارت خارجه یا وزارت جنگ
یا وزارت خانهای دیگر نمیشود کسر کرد بلکه
باید از حقوق از باب حقوق کسر شود آتوقت باید
کسر شود و باید بودجه را خود جناب وزیر مالیه
تمام کرده به مجلس پیشنهاد نماید.

ساعدا الوزاربه - این که آقای تقی زاده

فرمودند صحیح است و باید همان طور باشد ولی
بنده که داخل کمیسیون مالیه شدم دیدم که اعضاء
کمیسیون بقدری کمبیتوانستند مشغول کار بوده اند
حالا باید تکلیف معلوم شود این کتابچه ها یک
از وزارت مالیه داده اند بودجه نیست بودجه آن
جمع و خرج کل است که هنوز معلوم نیست حالا
باید تکلیف کمیسیون مالیه معین شود که بچه کار باید
مشغول شود در این کتابچه که داده اند رسیدگی نمایند یا نه

وکیل التجار - کتابچه ولایات ربطی

بکمیسیون مالیه ندارد و آن جزه بودجه نیست آن
را باید از جناب وزیر مالیه پرسید که امسال خرج
دیگری پیدا شده یا همان است که در سه ماضیه
بوده اگر پیدا شده آنرا بگویند بودجه کل را
بدهند نه کتابچه های ولایات را که جزه است.

آقا سید محمد جعفر - اعتقاد بنده همین

است که آقای تقی زاده گفتند که باید جناب وزیر مالیه
که در امور مالیه بصبر هستند جرح و تعدیل مالیه

را نمایند ولی يك عیب دارد كه پارسیان بكنند این كار وظیفه مجلس است و حال آنكه این كار برعهده جناب وزیرمالیه است بجهت آنكه بصیرت دارند و چون ممكن است وزیر مالیه خطا نماید لهذا باید صورت بودجه را بمجلس ارائه بدهد كه مجلس در آن نظری نماید .

حسام الاسلام - از این مذاكرات شبیه بجهت بنده عارض شده كه آیامنی نظارت مجلس در خصوص مالیه چیست و این طور كه گفته شد چطور باید وزارت بنامد تا نسبتاً پس در این صورت این اقتاد كمسیون مالیه برای چیست و فایده دارد .

حاج معین التجار - چون در قانون اساسی مالیه را اختصاص بمجلس داده اند بهمان ملاحظه بود كه پارسیان كمسیون مالیه دخالت كرده و جرح و تعدیل نمود ولی حالا باید از بیعت دستورالعمل ولایات رای تحصیل كشور و شرایط وصول مالیات را زودتر بعمل آورد كه دستور العمل ما زود بگذرد و موقوف نماند و بودجه های وزارت خاها را نیز همین طور باید ملاحظه كرد زودتر داده شود .

حاج سید نصر الله - فرمایش آقای ققی زاده صحیح است ولی آن اقدام پارسیان مجلس هم در جرح و تعدیل مالیات بی حكمت نبوده و حالا اینها حق وزیر مالیه است و تمام این بودجه ها باید متعديا بپارسیان رسیدگی شود نه اینکه در جزء جزء رسیدگی كند و گمان نمیكنم چنین چیزی صحیح باشد بلكه این حق مخصوص جناب وزیر مالیه است كه در جزء جزء بودجه رسیدگی و جرح و تعدیل نموده آنوقت كلیه بودجه را بگذرد بپیشنهاد مجلس نمایند .

آقا شیخ حسین - اگر چه مراض بنده را آقای حاج سید نصر الله توضیح كردند و و كلیه كلیه قبل از این نقل كردند در باب مالیه مقصودشان این نیست كه مجلس نظارت در مالیه نداشته باشد بلكه مقصود این است كه باید جناب وزیر مالیه حقوق ارباب حقوق و سایر عمل مالیه را جرح و تعدیل نموده آنوقت تمام بودجه را پیشنهاد مجلس نمایند كه مجلس هم نظر کرده و تصویب كند چنانچه اصل هیجدهم قانون هم همین موضوع را میفهماند .

وکیل الرعایا - آنچه كه آقای ققی زاده فرمودند تماماً صحیح است ولی بنده يك ایرادی دارم و آن این است كه وزارت مالیه پارسیان هم امین بود و هم مشروطه خواه و وزیر مالیه حالیه هم امین و مشروطه خواه هستند و معطل اطینان تمام اقراء ملت هم میباشند پس همان نظری كه باز سال شده امسال هم باید بشود و آنچه بجهت این است كه باید از طرف مجلس و ملت بوزرا كمك بشود زیرا كه حالا بحسب اقتضای این مملكت يك وزیر مالیه نمی تواند از عهد كار خود بر آید لذا باید كمك باو بشود .

آقا سید حسن ققی زاده - بنده بمشورام حرفی زده باشم كه مخالف با آراه جمعی باشد هم برای خیلی دارم و این مطلب هم بدیهی و سی است معذرا یکی قانون می خواند و یکی میگوید فعل مالیه اختصاص بمجلس دارد این مسئله صحیح است ولی ما مجلس سنا و مجلس وزراء هم داریم كه آنها نیز حقوق دارند كه نظر در ولایات و اموزات كند مخصوصاً وزرای هفت گانه اینكه در قانون اساسی لفظ اختصاص در عمل مالیه نوشته شده چون سایر مواد قانون با شركت مجلس سنا و وزراء است

چون شش كروز كسر داشتیم و عمل هم نداشتیم مجلس بواسطه نفوذی كه داشت خیلی بی موقع بود ولی امسال بنده در این باب رای ندارم كه دو باره بودجه جرح و تعدیل شونده و این ترتیب باصل بودجه كاری ندارد اما اینکه امسال چیزی از خانه ها گرفته شود یا اینکه مالیات جدیدی باسهالی تحصیل شود آنها را باید ملاحظه و تصویب نمایند و الا بودجه پارسیان به بوجه احتیاج بتجدید نظر ندارد .

آقا میرزا مرتضی قلیخان - در باب كتابچه معلقه بنده همانند كه جناب وزیر مالیه فرمودند و محتاج بتجدید نظر و جرح و تعدیل نخواهد بود اما در باب مخارج زیادی همانطور است كه آقای ققی زاده فرمودند باید وزارت مالیه آن را معین کرده پیشنهاد نماید و گمان این است كه این مسئله هم تا پنج شش ماه طول بکشد و تا بودجه وزارت ها در مجلس جرح و تعدیل كرد وقت لازم است و علاوه بر سه فقره جمعی كه پارسیان اصلاح شده هنوز معلوم نیست كه میزان آنها چقدر شده پس خوبست كتابچه ها زودتر فرستاده شود و خود وزیر مالیه هم صورت صل كرد این سه فقره جمع و مخارج زیادی را معین نماید و تا آنوقت مجلس هم بودجه وزارتخانه ها را تصویب كند آنوقت يك كتابچه كل بودجه مملكت از روی ترتیب صحیح نوشته شود .

آقا سید حسن ققی زاده - مجلس باید تصویب كند نه تعیین و تصویب معنی این است كه دیگری آنرا بنویسد و به مجلس بیاورد و مجلس آن را با تصویب بنماید یا رد كند و در صورتی كه مجلس آنرا رد كرد وزیر با قبول میکند یا استعفا میدهد و دیگری قبول میکند اما آن ترتیبی كه پارسیان مجلس رفتار كرد تعیین بود نه تصویب اما اینکه وزیر مالیه فرمودند دستور العملها بگذرد و بنده مخارج فوق العاده كه برای اصلاحات لازم است بمجلس آمده و مجلس تصویب ارد نماید بنده قبول ندارم اگر این دستور العمل ماهمین طور بگذرد آن مخارج فوق العاده كه پیدا میشود و آن بودجه های وزارتخانه ها كه باید اصلاح شود مثل آن ها چیست اگر چیزی از این حقوق با آنها بدهیم آنوقت آن بایست كه مانده باید دید كه آیا امروز زودتر اصلاحات برای این مملكت لازم است یا نه این را باید فهمید كه ممكن است مملكت پارسیان در این مسئله متعصب باشد كه وزیر مالیه اصلاحات و رفرف را امروز لازم نداند و مجلس لازم بداند و معلوم است كه خود وزیر مالیه میدانند امروز از استعراض و تعمیل هم فایده حاصل نیست و بدرد مخارج نمیخورد پس باید بدانیم محل آن مخارج چیست در صورتی كه وزیر اصلاحات لازم نداند و مجلس لازم بداند البته خود را اظهار میدارم كه اگر جناب وزیر مالیه در كتابچه های پارسیان جرح و تعدیل لازم میدانند زودتر بكنایچهها نظر نموده تظلم هده و ولایات فرستاده شود زیرا كه فرستادن كتابچهها مثل بافتوح سربازخانه كه از برای وصول مالیات فرستند .

وزیر مالیه - بودجه های استراری و تنی كه يك دفعه دیده شد آن معاند دیگر لازم نیست كه همیشه ملاحظه شود اما اینکه پارسیان مجلس مالیه را جزء جزء رسیدگی كرده و جرح و تعدیل نمودگیی نوابد و ملاحظاتی در آن منظور بود زیرا كه تزیینی در كار بود و فقط مالیهائی می گرفتند و تقسیم میکردند و مجلس این جرح و تعدیل و انهد

چیزی كسر شود بلصان را تصویب میکند و در همه جا حق دوم صحیح و معمول است اما جواب دوم در باب انتظام ادارات مملكت همیشه بنده نهایت جدوجهد را دارم و در همه مورد بیش قدم بوده ام و هر وقت چیزی بنظر من رسیده اظهار داشته ام ولی از آنجا كه امیدواری بنده بكارها زیاد است بطوری كه بعضی اوقات بعضی مرا ملات متباینه مقصود این است كه این قالیه حالیه به سرسری هشت هزار میرسد درحالی كه عقیده بعضی این است كه كرا از این مبلغ هم كتر مالیات بدهند در صورتی كه این طور و مالیه مملكت همین حال باشد باید چشم از معادلت مملكت ببوشیم پس باید بجهت خرج زده بجهت دخل فكر كرد و اگر ملت برای سعادت خود و مملكت خود مالیات ندهند البته آن کسی كه داخل كار است استعفا میدهد و كار را بدیگری وا گذار مینماید مراد این است كه با این مالیات ممكن نیست مملكت اصلاح شود باید هم جمع افزود و هم بخرج و از این كتابچه كه پارسیان اصلاح شده دیگر تصویب نمیشود كه امسال هم جرح و تعدیل شود .

آقا میرزا افضل علی آقا - تا كوتاه مالیات دهنده مالیات گیرنده هیچكدام تكلیف خود را ندانسته اند و همین طریق كه وزیر مالیه فرمودند بدستور العمل نباید دستزد و باید زودتر ولایات فرستاده شود كه مالیات اوصول كند و الا بازمیماند مثل پارسیان و لاوصول میانند باید عجله شود كده دوزه یا نوزه روز دستور العمل برود كه زودتر مالیات وصول شود .

وکیل الرعایا - اینکه جناب وزیر مالیه می گویند بدستور العمل نباید دست زد اگر صحیح است كه باید قول ایشان را تصویب كند و اگر باید رد شود در آن باید متذکره شده زودتر نتیجه گرفته شود .

آقا میرزا سید علی قلی - آنچه وزیر مالیه فرمودند قترامول آن ظاهراً صحیح است ولی اینکه میفرمایند اگر مالیات جدید بمجلس آمد آن را مجلس باید تصویب كند حالا در این موضوع چه میفرمایند .

وکیل التجار - در آن قسمتی كه باید دستور العمل حالا بگذرد بنده هم عقیده هستم و دیگر قابل جرح و تعدیل نیست اما در باب اینکه وزیر مالیه فرمودند كه بجهت مخارج زیادی باید چیزی علاوه از ملت گرفته شود صحیح است ولی باید اول دخل معلوم شود آن وقت مقابل آن دخل خرج معین نمایند پس این بودجه های وزارتخانه ها كه در كمسیون است باید معین شود علاوه معین شدن خرج ربط باضافه خرج ندارد ما نباید منتظر باشیم كه اضافه خرج معین شود باید مالیات را وصول كنیم تا بعد مخارج از روی آن معین شود .

ساعدا لوزاره - بنده آنچه وزیر مالیه فرمودند تصدیق میکنم و فرمایشات آقای ققی زاده را هم رد نمیشم همانطور كه مادر نظر داریم كه وزارتخانه های ما مرتب شود و رفرف جدیدم دایر شود همانطور هم باید ملاحظه حال اشخاصی را كه بی كار هستند و امر معاشی از هیچ مرهم ندارند و دیگر كتر از اینهم نمیشود با آنها داد بنماییم عقیده بنده این است كه این كتابچه ها كه پارسیان اصلاح شده تصویب شود و بگذرد و بعد بجهت مخارج زیادی باید بجهت معین نموده پیشنهاد مجلس كند و شاید

هم محل آنرا در نظر داشته باشند علاوه البته ملت مخارج لازم را باید بدهند زیرا كه این مالیه حالیه خیلی كم است و از برای مخارج این مملكت بهیچ وجه كافی نیست و نباید همیشه نظر بکسر از خرج نمود .

اسدالله میرزا - اولاً لابد آن سبزیكه آقای وکیل التجار گفتند رد كنیم اینكه گفتند اول باید دخل را معین كرد بعد از روی آن خرج را این مطلب در هیچيك از املاك معمول نیست مخارج لازمه باید معین بشود و محل آنرا هم باید معین نمود و اما در خصوص دیوروت كمسیون مالیه كه بمجلس آمده است باید تكلیف او را معین كرد و با اظهارات جناب وزیر مالیه كه میفرمایند آن دستور العملها امسال دست نخورد گمان میکنم باید در این خصوص رای گرفته شود و بگذرد و زودتر ولایات فرستاده شود و برای بودجه های وزارتخانه ها و مخارج فوق العاده همانطور كه جناب وزیر مالیه فرمودند البته خودشان فكر محل برای آنها کرده اند و پیشنهاد خواهند كرد .

مخبر المملك - مذاكرات باز مثل همیشه طرلانی شده و شمبات پیدا کرده ولی بنده مظهر را طر نشان کرده و عرض میکنم كه این كتابچه ها باید زودتر فرستاده شود و اگر بخواهند اصلاح كنند شش ماه طول خواهد كشید و ضررش بیش از نفعش است و عقیده بنده این است كه این كتابچه ها تصویب شده زودتر ولایات برود و اگر اصلاح آنها را لازم می دانند از حالا شروع كنند كه برای سال دیگر حاضر باشد و الا برای امسال فایده ندارد و این مطلب هم مسلم است به هر چیزی پیدا شود باید محل برای آن معین كرد و الا هیچ كار را نمیشود اصلاح كرد .

آقا سید حسن ققی زاده - اشخاصیكه می گویند عیال باصول مشروطیت نباید رفتار كرد و باید طر دیگر رفتار نمود بنده میگویم كه این صحبت باید روی كاغذ بیاید كه پای آن بجائی بند شود باز بنده بموجب اصول مشروطیت عرض میکنم كه این اظهار وزیر مالیه را قبول ندارم و در میانم و اینکه شاهزاده اسدالله میرزا اظهار میکنند و اصراء دارند كه رای داده شود و می بینم جمعی هم حاضر شده اند كه رای بدهند مبلغی از مال ملت را بدهند باشاهزادگان و جمعی اغتیا بخورند عقیده بنده این است كه ابد رای ندیم از مالیات مملكت كه مایه سعادت است يك دینار با مراد و اغتیا داده شود و مملكت وزیر امور خارجه این است وقتی كه ما يك هفته در بوده زحمت بكشیم و اصلاح كنیم فقط وزیر امور خارجه در روز دوشنبه تشریف می آورند و يك كلمه میگویند ابد نباید جرح و تعدیل شود كه من نمیتوانم ترتیب بدهم می گویم برای چه فرستاده ایند بكمسیون میگویند فرستادم كه تصویب شود و وزیر مالیه در مقابل شش كروز مخارج لازمه مثلا میگویند من امید واری دارم و مالیه این مملكت كم است سرسری هشت هزار میدهدند باید سرسری دوازده هزار بدهند این يك مسئله كلی است كه میگویند و ما امیدواری نداریم زیرا كه این حرف را ما امسال عوض بول نمی توانیم خرج كنیم و علاوه اگر راه تحصیل پول را می دانند از حالا اظهار میدارند زیرا كه جمع و خرج مربوط بايكديگر است وقتی كه بنا بشود بگویی سرسری هشت هزار و ده هزار مالیات بدهند شاید جمع صغری

بگویند ما مشروطه آنرا مهندستیم كه از مالیات ما بنگاه حلاله علاوه جمیل کرده است .

اما اگر از حقوق ممدودی از اغتیا و امراء كسر شود یا هیچ داده نشود مثل شاهزاده ظل السلطان و غیره خیلی بهتر است از ترتیب اول پارسیان مملكت كمسیون مالیه این بود و قتیكه بقرا میرسد از حقوق آنها كسر نمیکرد اما اغتیا كه میرسد میگفت شان از اقتضای این اندازه را دارد حالا اگر از حقوق ضمه كسر كنیم چیزی نخواهد شد اما اگر از حقوق اغتیا و شاهزادگان مملكت كسر كنیم یا هیچ داده نشود خیلی بعین نزدیکتر است و طوری هم نخواهد شد مگر صدای يك ممدودی كه حالا بلند است آن وقت هم بلند خواهد بود پس بنده راضی نمیشوم كه وزیر مالیه حالا تحصیل رای نمایند كه تمام امیدواری ما بجمعی كه از مال ملت همه چیز اندوخته کرده اند داده شود .

وزیر مالیه - این كه گفته شد سرسری هشت هزار نه این است كه نفری هشت هزار میدهد بلكه بحساب این طور در میان پارسیان مالیات بیشتر بتولین تعلق می كند و این فرمایشات را بنده عقیده ندارم ما اگر بخواهیم امورات را اصلاح كنیم اینها راه اصلاح نیست و این چیزها مملكت اصلاح نخواهد شد چنانچه بعد از این صورت مخارج بمجلس میآید و خواهد دید كه ما كروها بول لازم داریم و لابد باید ملت برای دادن آن حاضر باشد و الا با این جزئیات نمیشود كاری كرد و اگر بخواهیم به بنظر باشاهزادها و همین قدرها اكتفا كنیم هیچ فایده حاصل نخواهد شد و اگر بخواهیم این شاهزاده كرو حالبه بشون نتها بدهیم باز كم است نمیتوانیم با این پول فقط قشون خودمان را منظم نمایم بر فرض اینکه تمام حقوق را بزنیم باز چیزی نخواهد شد پس اگر بخواهیم مملكت را اصلاح كنیم پول خیلی زیاد لازم داریم و باید محل جدید برای آن پیدا كنیم و شبیه ندارد كه چاره جز این نیست و اگر نظر ما همین مبلغ باشد اینها هیچ نمی توانیم امورات مملكت را اصلاح كنیم عقیده بنده این است و تقییر پذیر هم نیست .

آقا میرزا محمود - پارسیان كه بودجه جرح و تعدیل و تصویب شد با این وصف هنوز ارباب حقوق خود را نگرفته و صدای آنها بلند است كمسیون مالیه هم امسال ملاحظه کرده كه آیا امسال هم جرح و تعدیل لازم دارد یا نه این است كه بمجلس فرستاده حالا باید این مسئله معین شود و باید در این خصوص رای گرفته شود .

بگویند ما مشروطه آنرا مهندستیم كه از مالیات ما بنگاه حلاله علاوه جمیل کرده است .

اما اگر از حقوق ممدودی از اغتیا و امراء كسر شود یا هیچ داده نشود مثل شاهزاده ظل السلطان و غیره خیلی بهتر است از ترتیب اول پارسیان مملكت كمسیون مالیه این بود و قتیكه بقرا میرسد از حقوق آنها كسر نمیکرد اما اغتیا كه میرسد میگفت شان از اقتضای این اندازه را دارد حالا اگر از حقوق ضمه كسر كنیم چیزی نخواهد شد اما اگر از حقوق اغتیا و شاهزادگان مملكت كسر كنیم یا هیچ داده نشود خیلی بعین نزدیکتر است و طوری هم نخواهد شد مگر صدای يك ممدودی كه حالا بلند است آن وقت هم بلند خواهد بود پس بنده راضی نمیشوم كه وزیر مالیه حالا تحصیل رای نمایند كه تمام امیدواری ما بجمعی كه از مال ملت همه چیز اندوخته کرده اند داده شود .

وزیر مالیه - این كه گفته شد سرسری هشت هزار نه این است كه نفری هشت هزار میدهد بلكه بحساب این طور در میان پارسیان مالیات بیشتر بتولین تعلق می كند و این فرمایشات را بنده عقیده ندارم ما اگر بخواهیم امورات را اصلاح كنیم اینها راه اصلاح نیست و این چیزها مملكت اصلاح نخواهد شد چنانچه بعد از این صورت مخارج بمجلس میآید و خواهد دید كه ما كروها بول لازم داریم و لابد باید ملت برای دادن آن حاضر باشد و الا با این جزئیات نمیشود كاری كرد و اگر بخواهیم به بنظر باشاهزادها و همین قدرها اكتفا كنیم هیچ فایده حاصل نخواهد شد و اگر بخواهیم این شاهزاده كرو حالبه بشون نتها بدهیم باز كم است نمیتوانیم با این پول فقط قشون خودمان را منظم نمایم بر فرض اینکه تمام حقوق را بزنیم باز چیزی نخواهد شد پس اگر بخواهیم مملكت را اصلاح كنیم پول خیلی زیاد لازم داریم و باید محل جدید برای آن پیدا كنیم و شبیه ندارد كه چاره جز این نیست و اگر نظر ما همین مبلغ باشد اینها هیچ نمی توانیم امورات مملكت را اصلاح كنیم عقیده بنده این است و تقییر پذیر هم نیست .

آقا میرزا محمود - پارسیان كه بودجه جرح و تعدیل و تصویب شد با این وصف هنوز ارباب حقوق خود را نگرفته و صدای آنها بلند است كمسیون مالیه هم امسال ملاحظه کرده كه آیا امسال هم جرح و تعدیل لازم دارد یا نه این است كه بمجلس فرستاده حالا باید این مسئله معین شود و باید در این خصوص رای گرفته شود .

آقا شیخ محمد علی - كاهی بعضی مطالب غیر قابل بمجلس میآید ما دوساعت در این خصوص حرف میزنیم و تعجب دارم در خصوص مالیه كه موجب حیات مملكت است چگونه میگویند باید زود رای گرفت عقیده بنده این است كه در این خصوص نمی شود باین زودی رای گرفت باید خیلی دقت و تاكید شود و اینکه می گویند از این حقوق نباید دست زده شود زیرا كه قابل نیست بنده عرض می كنم بموجب (مالایدرك كه لا یترك كله) نباید صرف نظر كرد و ملت فعلاً آن ملت نیستند كه امسال همه قسم تحلیلات بر آنها واقع شود پس باید نقد از مخارج بیهوده كاست و بعد رفته رفته هر قدر ثروت ملت بیشتر شد تعهلات هم بر آنها بیشتر شود و حالا نباید از این جزئیات صرف نظر كنیم .

رئیس - در این باب امروز باند املازمذکره شده و بقیه این مذاکرات باشد برای روز شنبه که مذاکره کرده رای گرفته شود و حالا مستعطفی از طرف اعلیحضرت همایونی رسیده باید تراثت شود.

آقای سید حسن ققی زاده - بنده میخوام عرض کنم که بزودی نباید از این موضوع گذشت و رای داد باید در این باب خیلی مذاکره شود.

رئیس - روز شنبه باز بحضور جناب وزیر مایه این مسئله مطرح شده و رای گرفته میشود این هم دستخط اعلیحضرت همایونی است که تراثت میشود (دستخط اعلیحضرت همایونی)

مجلس شورای ملی - مشروحه خالصانه مجلس محتوی لایحه انجمنهای دارالتخلیه را که برای استحضار ما فرستاده بودند بنظر دقت ملاحظه و جالب هر گونه ملاحظت شاهانه و محبت پدرا نه گردید خاصه از اینکه مکتوبات خاطر ما را ملت بخوبی درک کرده و عقیدت اولیه ما را در اتحاد و اتفاق قوای دولت و ملت بوجه احسن استقبال کرده اند جز اینکه یک نکه مهم که خاطر ملت را مشوب و مشتبّه ساخته در این موقع لازم میدانیم بر همه مکشوف داریم اگر در این مدت بواسطه تغییر و تبدیل اوضاع و احوال سابقه و فقدان اسباب و بعضی جهات خارجی پاره انقلابات ناگوار در حدود و نواحی مملکت رخ داده که علاج و جلوگیری بطوری که مقتضی و سزاوار بود مقدور نگردیده و اثر کلی نبخشیده است نه این بوده است که فقط ملالت خاطر از مشاهده یازده اتفاقات غیر مترقبه بوده بلکه برای اطلاع عموم میگوئیم که مالین مملکت در خانه و انبناه آنرا بمنزله فرزندان مهربان خود میدانیم و در حفظ حدود و حقوق آنها تا آنقدری که در قوه داریم خود را مکلف می یاندازیم و اگر حرکتی بخلاف انتظار مشاهده نمایم هیچ وقت بدل نگرفته و نیکگیریم و هرگز مانع و عایق و ظایفی که خداوند در سلطنت و نگاهداری یک مملکت بما موهبت کرده قرار نیندیم کیست که آبادی خانه خود را نخواهد و کدام پدر است که ترقی و سعادت فرزندان عزیز خود را آرزو نکند در صورتیکه ملت و مملکت و نفس سلطنت در حکم بدن و اعضاء و جوارح است البته تألم هر یک از افراد ملت موجب تألم و تأثر سلطنت خواهد بود و حالیه که ملت حصول اطمینان قلبی و اتحاد حقیقی ما را منوط با اثرات نمایی و اقدامات موری در اصلاحات امور مملکتی دانسته اند عاجلا بحضور هیئت وزراء و در کلاه در اقدام باین مشروع مقدس مذاکرات لازمه خواهیم نمود و مقایسه قلبیه خود را در اهاده امنیت و نظم مملکت در پیشرفت این مقاصد اظهار خواهیم داشت که نتایج آنرا مجلس شورای ملی بموضع اعلام خواهد کرد از خداوند ترقی و سعادت آتیه دولت و ملت خودمان را مشتک داریم .

شهر ربیع الثانی ۱۳۲۶

رئیس - خیلی متشکرم از صدور این دستخط و آن شرحی هم که از طرف انجمن ها نوشته شده بود بسا امیدواری میدهد که انشاء الله رشته این اتحاد و اتفاق محکم و مستحکم بماند و امیدواریم که بلبل مرحمت کامله هم از طرف اعلیحضرت همایونی در باب استعظام این اتحاد و انتظام امور مملکت بعمل بیاید .

آقای میرزا سید حسن - وزیر داخله بنا بود امروز بمجلس بیاید چه شد ؟

رئیس - صبح تلفن کردند که دو ساعت شروب مانده خواهم آمد بعد از ظهر تلفن کردند کسالتی عارض شده و بواسطه کسالت نتوانستم پیام روز شنبه میآیم و اگر نشد دبیر الملک را میفرستم توضیح بدهد در باب وکیل آقایان ذاکرین و وعاظ در نظام نامه که چیزی نوشته نشده و گویا سابق در این باب در مجلس مذاکره شده و اهلائی هم از طرف دفتر مجلس در روزنامه شده ولی نمیدانم چه قرار داده اند .

سیدالحکما - جمعی از وعاظ و روضه خوانها سابق آمدند و اظهار کردند همان طور که بسایر طبقات اذن انتخاب وکیل داده شده بامان آفتن داده شود این بود که آنوقت مجلس بملاحظه حق انتخاب بکنفر وکیل بآنها داد این مطلب اعلان شد و یک اعلان سابق بر این در روزنامه شد و بعد آمدند گفتند که ما میخوایم ورقه تعرفه بگیریم مجلس شش نفر نظار معین کرد و بعد نفرم تعرفه داده شد قرار بود که در پانزدهم بیایند انتخاب نمایند دیگر یک سال است که رفته اند و از آنها خبری نرسیده بود تا یکماه و نیم قبل که عرضه بکمیسیون عراض نوشته بودند ماهم از دفتر نوشتجات سابقه آنها را هم خواستیم و حاضر است .

رئیس - حالا باید این مسئله تحقیق شود و فعلا لازم بمذاکره نیست روز شنبه هم در باب مواجعبه اسقلی خان تلگرافچی میان دو اب که در مقدمه ساو جلاخ گفته شده باید مذاکره شود بعضی راپورت ها هم از کمیسیون ها رسیده باید قرائت شود و در باب دستور العملها هم جناب وزیر مالیه تشریف میآورند که با حضور ایشان مذاکره شود .

(مجلس ختم شد)

مذاکرات روز شنبه پانزدهم

دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه را آقای میرزا رضی قلیخان قرائت کرد .

قایم ریس - موضوع مذاکرات همین تنظیم راپورت کمیسیون مالیه است از باب دستور العملها (در این موقع شروع بقرائت دفعه دوم راپورت کمیسیون مالیه شد .)

قایم ریس - بنده هم عقیده خود را در این خصوص نوشته ام و اینک محض استحضار خاطر وکلای محترم قرائت میشود .

آقا سید حسن ققی زاده - در باب دستور العمل هائ که روز گذشته هم شرح دادم باید بیک مقدمه عرض نمایم ابتدا که مجلس مقدس تأسیس شد در ضمن یک ترتیب جدیدی را داشت علاوه از تمام پارلمان های ممالک متدینه تکلیف دیگری هم این مجلس و پارلمان ما داشت و دارد که اسم آن را باید تجدید گذاشت یعنی اداره جدید تأسیس نمایم پس بنیادین پارلمان را بیارلمان های دیوست سیصد ساله ممالک مشروطه تأسیس شده قیاس کرد که فقط دولت از پارلمان نظارت دوری بخواهد اگر مجلس ما تا دو سال دیگر هم در وزارتخانهها نظارت داشته باشد و هیچگونه مخلافی واقع نشود باز هم نتیجه نخواهد داد چنانکه مکرر گفته شده این

مجلس از راههای عادی نمیتواند داخل کار شود بلکه یک فوه فوق العاده و پنجه آهنینی باید مملکت را اصلاح نماید و مؤسس ادارات بشود چطور که محمد علی پاشا در مصر و ناپلیون در فرانسه کردند و باید فهمید که مراد از اصلاحات چیست آبا همان است که در عصر عین الدوله دولت را دولت میگفتند که هر چه میکردند بکنند و ماها فقط نظارت نمایم نه چنین نیست بلکه اصلاحات این است که ادارات منظم و صحیح دایر و تأسیس نمایم پارسال سکه بودجه اصلاح شد بعد از گفتگوی زیاد فقط یک ساله اصلاح شده و رای گرفته شد و با وزارت مالیه با گفتگوهای زیاد قرار شد که در این باب میزب علمی بشود آن نشد و هیچکدام از وزیر مالیه ها هم بهیچوجه همت وطن پرستانه ننموده اند نه بودجه را چاپ و منتشر کردند و نه معاسبه را بطور هندسه اقدام نمودند و من بشما آقایان و کلا قول میدهم که اگر همین ترتیب باشد در سال آینده در یک همپور روزی که در اینجا نشسته باشیم باز گفته خواهد شد که دستور العملها را بیادوند و بگویند سکه باید مثل پارسال تصویب شود در این صورت بهیچوقت ادارات تأسیس نخواهد شد اینکه گفته میشود ما آدم لازم داریم یعنی کسانی که بدون ملاحظه برای این مملکت کار میکنند و دیگر اینکه قولی که در این باب گفته میشود باید از هم جدا و تجزیه شوند و مخلوط بهمدیگر نشود بنده عرض مینمایم که از حقوق اشخاصی که مکتت زیاد دارند و متمول هستند کسر شود و آن هم خیلی کم است منتهی ما باید بانصه قلم داشته باشیم که از هزار تومان بالاتر حقوق دارند در این باب فراری بگنجانند باز هم عرض میکنم که رای بنده این است که در این بودجه فقط باید به حقوق اشخاصی دست زد که متمول و مکتت دارند و لوائیکه در حکومت هم باشند بیجهت اینکه آنها آن حکومت را هم محض ارتفاع شان میخوانند که حکومت داشته باشند و در طهران نباشند که کربل شوند .

حاج سید عبدالحسین شهشانی - از وقتیکه ما سیدم بمجلس گمان بنده و امثال بنده این بود که حال ملت را ملاحظه نموده و در مقام حفظ حقوق بر آمده از مال و حالشان ملاحظه کنیم یک روزی گفته شد که باید تفاوت عدل از مردم گرفته شود ما خیال کردیم که این تفاوت عدل از برای اصلاح مملکت مصرف خواهد شد بدین واسطه گفتیم عیب ندارد و رای دادیم بگروز دیگر گفتند تفاوت قیمت جنس را بگیرند یعنی تسعیر نکنند همین تصور که برای اصلاح مملکت و بمصرف خرابی آن میرسد گفتیم خوب است اگر چه ابتدا ضرر داشت ولی بگمان این که بالآل نفس هاید حال خودمان خواهد شد باز هم گفتیم عیب ندارد بعد یک وقتی دیدیم که راپورت کمیسیون مالیه رسیده که چهار کرور اضافه شده و آنرا جمع بستند و اینهم معلوم است و کلا رایی که دادند ضمانت کردند که موکلین آنها بدقت حالا باید بدانیم که در مقابل آن چهار کرور چه مخارج شده است و پارسال در باب تفاوت عدل چه در مردم فریاد میکنند که باز همان ظلها را معمول میدارند ولی گفتیم باز شاید برای اصلاح خرابیهای مملکت باشد اما امسال اگر این تفاوت صلها گرفته